

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЊА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ФРАНЦУСКО - ПРУСКИ РАТ.

(Наставак.)

Поповић. Жено, јеси ли готова? Милане ти, хајде кући! Збогом, господар Петровићу! (Пође.)

Петровић. Слуга сам понизан, господин Поповићу!

Јеца. Клањам се, госпођо Като! (Пође.)

Ката. Службеница, госпођо Јецо!

Милан. Jehorsamster Diener Fräulein Marie! Марија желим вам сваку срећу!

Марија. Bon jour Monsieur Milan! Примите уверење мога високог поштовања.

Милан. Ако би временом какав пруски драгонер запросио малу ручицу, немојте му рећи, да ју је Србин већ одбио.

Марија. То исто препоручујем и вама, ако би од какве француске машамоде кошар добили!

Милан. Скорим ћу вас о противном уверити!

Марија. Ваљда намеравате у Француску? Немојте, зимње је доба, могли би добити вијавицу!

Милан. Биће ми само од асне: не ћу осећати смрад од барута!

Марија. Тако! Намеравате и пуцати?

Милан. И убити десетак симпатичних младожења.

Поповић (за себе). Шта овај говори?

Марија. Parbleu, monsieur Milan! Ово ваше одушевљење за Французе са свим је нешто ново за мене!

Милан. Janz jefehlt, госпођице! Ово је одушевљење још одавна ухватило корена

у мојим грудима! Истина, да је у ово последње време ватра тек тињала. Узрок беше нестална ћудљивост, јер држах, да сам заљубљен! Ха, ха, ха! Сада, хвала буди данашњем дану, са свим сам излечен, и ватра одушевљена боље гори него икада!

Јеца. Илија бога ти, разумеш ли ти тога дерана!

Поповић. Бога ми, жено, нисам још на чисто.

Петровић (полагано.) Жено!

Ката. Ха!

Петровић. Биће комедије!

Милан. А сада, збогом госпођице! За који дан чућете више о мени. (Оцу.) Хајд'мо отац!

Поповић. Хајд'мо, да! Али управо, камо намераваш ти?

Јеца. Да, да, камо намераваш?

Милан. Још ме питате? Зар би ја био син вредан вас, кад још не би знао, камо ме зове позив мој? Камо на друго место, него тамо где јунаци крв своју пролевају, храбро бранећи отачбину своју, где горостасне лавове нападоше крвожедне хијене, где стару војничку славу хоће да помраче људи са наочарима и кантовом филозофијом! Камо на друго место ако не у саму Француску?

Поповић. У Француску!

Јеца.

Петровић. (Поповићу и Јеци). Тако вам треба!

(Наставиће се.)

ОГЛЕДИ НА ПОЉУ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ.

III.

КОМИЧАР.

У шаљивој је игри поље и обим радње за глумца много већи и пространији него у трагедији; ако само уме да утиче на слушаоце и гледаоце и да опази утисак што га је учинио, то се може глумац тим посматрањима и вештином увек одржати и непрестано нов утисак на слушаоце причинити, а временом и симпатију задобити.

Комичар развеселије, трагичар ожалостије. Комичар забавља целу душу. У шаљивој игри прелеће гледаочева машта, слободна од свију окова, лако и безбрижно по свима предметима, као лептир што прелеће од једног цветка на други. Такав расположај за комичара је не испрљиво врело самих допадања, само ако уме употребити расположај гледалаца. У трагедији је допадање врло ограничено, а овде обично и свестрано. Комичар постигне можда баш тиме своју срећу, што многе достојанственике, њино достојанство и част, јавно на глумионици глумећи врећа са својим пецкавим досеткама. Али ко би могао таким опадачима своје допадање изјавити?

Природна и урођена веселост још није довољна грађа за комичан таленат. Комичар се мора пре свега побринути: да сам нежно мисли и осећа. Он треба да избегава бриге, а веселост да буди, јер: весело срце кудељу преде.

Већином се и приметило да глумац, кад је до бре воље, најизврсније приказује трагичне улоге, а кад је сетан и жалостан, комичне. Последњи случај догађа се често код хипохондриста, и већином су комичари хипохондристе. Ако је телесна организација хипохондрији наклоњена, то захтева та жалосна околност веселост, приморава, да и у другима баш мора побуђивати радост и веселост; та непрестана борба душевна и напрезање живаца после-

дица је, што већина тих јадника прерано своју смрт нађе, а врло их мало доживи сретну старост. Трагичари се врло ретко налазе да су сличне природе, за то им је будућност обично и сјајнија.

Често пута падне комичар у грдну погрешку, да се сам пре почне смејати него што је и приметио дејство на гледаоцима што треба његова игра да учини. То је грдна погрешка, која се не може опростити, јер ако мисли да ће прераним смејом побудити и гледаоце на смеј, то се љуто преварио, јер са својим смејом разори само гледаочеву пажњу. Тај поступањак је некоректан и блунав. На веселом лицу изражена вештачка збиља, то је права комика. Са мајмунисањем, гримасама и несмисленим противуречицама, може комичар намах на смеј побудити, али ко ће то сматрати за вештачко приказивање? Мајмунисање се састоји у томе, да се свакидашње скарадне појаве јавно на глумионици износе, да би се тиме привукла гледаочева пажња, да му се диве генију, како је вешто умео тако скарадну слику на глумионици приказати; али права је вештина глумачка увек била и биће и на даље стварати карактере, а не копирати. Копирањем се долази до неког извесног ступња вештине, али само стваралачким приказивањем може глумац вештаком постати. Ту погрешку чине већином прости, не даровити комичари, којима је сва наслада, да се могу по вољи лудити, и слушаоце, бар галерију, на смеј наводити. Што је човек више изображенији, тим све мање налази задовољства у смеју. Збиља је дале сваком паметном и изображеном човеку урођена.

Комичар радије види позориште пуно него трагичар. Али на то се глумац не сме никада обзирати колико је публике, јер

прави вештак живи само за своју мисао, за своју вештину и своју глумионицу. Чим једном почне мислити на допадање и пљескање, које хоће да постигне, онда тиме руши живот у свом вештачком свету. Но на жалост како су се почеле многе шаљиве игре а особито отрцане лакрдије гомилама фабриковати и у храм вештине увађати, то онда и није никакво чудо што правих

шаљивчина сваким даном све више и више са дасака не стаје, те на послетку заостаје само прост и неотесан лакрдијаш, који вршак славе у томе тражи и налази, да може по вољи онако приказивати, колико му то допушта брзина ногу, језика и кревељење.

ПО Е. ГЕРБЕРУ Моја Хрваћанин Станчић,
глумач.

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Мати и син“) драма од Ш. Бирхпфајерке, представљана је 25. марта. Ова је списатељка позната нашим позоришним поласницима са свога „Цврчка.“ У овој „матери и сину“ јој догађа се од прилике ово:

Богата удовица ђенералица (Маринковићка) има једног рођеног сина Бруна (Брани) и два пасторка, од којих се један Андрија (Лесковић) баш прстинује с једном богатом девојком, оставив другу, којој беше обећао, да ће је узети, па је морао задовољити са 1000 дуката, које узеше из њему поверене државне благајне. Сад му дође глас, да сутра долази истрага у благајни. Очајање. На то наиђе рођени син удовичици, те занесен очајем пасторка своје мајке, обећа, да ће му помоћи. Мајка му је врло строга господарица, ако одма заште од ње, боји се, да ће га одбити; а треба одма. Одлучи се, да сам узме новце из благајне своје мајке, па да се после извини. Тако и учини, па оде од куће и нема га целог дана. Међу тим пошаље мати у благајницу по 2000 дуката, којим оће своја два још неочењена сина да обдари. Благајник јавља да нема новца, ал' се нашао вр од једне марама. Удовица нареди строгу истрагу, која покаже, да је марама — синева, брунова. Мати триста чуда, син јогунаст, не ће да се покори, мати га прокуне. Крај прве половине. Друга половина почиње 15 година после прве. Од материне клетве Бруна је нестало, сви мисле да је погинуо. Мати му је оседела, ал' се још држи. Свој дворца продала је скоро неком португалцу, да је више не сећа на прошлост, коју нико не сме да јој спомене, а још мање сина јој, јер онда је спонадну живе муке. Венералица има једну сестричину, Селму (Катица Савићева), која је била дете, кад је нестало Бруна, сад је велика и одбија све просиоце, јер је волела — Бруна. Она се позна са — португалцем, разговара шњим о Бруну, он је љуби у руку и плаче.

По том се прикаже ђенералици, говори јој о неком свом душевном немиру, она га ублажава, он је не утешан, друштво се разиђе, остале само Селма, да загрли португалца с ускликом: Бруно! — Да, то беше Бруно, који се међу тим у Америци обогатио. Њему је мило, што га Селма воли, ал' како да скине материну клетву. И Селма, и други пасторак удовичин Стеван (Недељковић), и његова „мечка“ вулго жена (Л. Маринковићева) навијају из далека, ал' чим јој доведу мисли на сина, она добије грчеве. Кад је већ назрела да је жив, она му поруче по својој спаси, да ће му дати што год оће, само да јој не пређе прага. На то јој дође писмо од оног пасторка, са кога је сина проклела, у ком јој разјасни, за што јој син украде оне дукате. У том уђе и Бруно у собу: „Мати, зар ме не познајеш?!“ — Она окреће леђа, још се мало дури; ал' ево је, осврну се, те загрли сина говоречи: „Праштам ти!“ Бруно се ожени Селмом.

(Свршише се.)

СИТНИЦЕ.

(Књижевно-историјска кафана.) Прокопова кафана у Паризу, која је сад затвора, видела је најславније људе 18-ога века. Ту се састајаху оба Русова, Волтер, Д'Аламбер, Дидро, Кондорсе, Шанфор и готово сви људи, који с неким успехом перо водеше. Мармонтел иђаше често тамо, и разговори, што их вођаше са својим пријатељима, не беху баш богобојазни. Како их је свагда прислушкивао по који полицајни шпијун, то измислише неки особити језик. У том жаргону душа се звала „magot“, вера „favotte“, слобода „franneton“, бог „monsieur de Sein“. Полицајни агенат, који једног дана чу, како се о томе „господину де Сену“ зло говори, запита Мармонтела, ко је тај господин, што се тако ружно владао, с којим је он тако незадовољан. Тај је господин,“ одговори Мармонтел, „неки човек, који све види и чује, речју: то је полицајни шпијун.“ Сва се кафана на тај одговор грохотом насмејала. — То нас и нехотице опомиње на неко време у Србији, где је порука: „Куни кћери мишћуше“ значила — дођи да чујеш; а „обуј сину опанке“ — бежи, погинућеш! и тако даље. Хвала „господину де Сену,“ сад је са свим дручиче!

— сви.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТЦЛАТА

ПРЕДСТАВА 48.

БРОЈ 2.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 1 АПРИЛА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

МАГЕЛОНА.

ТРАГЕДИЈА У 4 РАДЉЕ, НАПИСАО ЈОСИП БОЛАР, С ЧЕШКОГ ПРЕВЕО АВГУСТ ШЕНОА.

О С О Б Е :

Рудолф II, цар римски, краљ угарски и чешки.	Зорић.
Дон Цезар, незаконити син му	Недељковић.
Волфганг Румф, царев тајник.	Станчић.
Хенрик Ото Лоски и Ђехобушки, великаш чешки	Марковић.
Ева, рођена Дејемонтова, жена му	К. Савићева.
Ломници, песник	Брани.
Нетер Глуховски	Пешић.
Дивиш Бориње рсточки.	Лесковић.
Довани Спинула	Лукић.
Гонсалво Дасунар { из пратње посланика талијанског	Сokolовић.
Доња Магелона Требизонда.	Ј. Маринковићка.
Хенрик, син јој	М. Зорићева.
Јелена Милинска, пријатељица јој	М. Недељковићка.
Сенђивој, алхимиста и васпитач цезарев.	Суботић.
Први { коморник царски	Живковић.
Други {	Бунић.
Јехоњ, придворни евин.	Хаџић.
Прокуратор царски	Лесковић
Слушкиња магелонина.	Б. Хаџићева.

Царске слуге, слушкиње требизондине, стража, копљаници, ноћни стражари, слушкиње евине, гости.

Збива се које у магелонином летњиковцу крај Прага, које у самом Прагу године 1589.

У недељу 2 априла: „ПАРИСКИ КОЛОТЕР.“ Шалива игра у 2 чина, од Бајара, с немачког превео Л. Телечки. — Г. Ј. Јовановићка члан нар. позор. у Београду као гост.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 нов. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.